

YETİŞTİRME YURDUNDA KALAN ÇOCUKLARIN EĞİTİM PROBLEMLERİ - DEĞERLER EĞİTİMİ İLE İLİŞKİLİ BİR DEĞERLENDİRME*

Mustafa BAKIRCI**

ÖZET

Bu makale yetiştirme yurdunda kalan çocukların eğitim problemlerini konu edinmektedir. Araştırmanın temel amacı yetiştirme yurtlarında kalan öğrencilerin eğitim alanında yaşadıkları problemlerin nedenlerini bulmak ve elde edilecek bulgular ışığında eğitim problemlerine yönelik çözüm önerilerinde bulunmaktır. Araştırma, Artvin Erkek ve Sabancı Kız Yetiştirme Yurdundaki öğrenciler, idareciler, sosyal hizmet uzmanları, psikolog ve öğretmenlerle yapılan anket ve mülakat verilerine dayanmaktadır. Devletin ve toplumun büyük hassasiyet gösterdiği bu kurumların temel hedeflerinden biri, hiç şüphesiz bu kurumlarda kalan çocukların iyi bir eğitim alarak topluma faydalı birer birey olarak yetişmeleridir. Ancak yetiştirme yurtlarında kalan çocukların eğitim hayatlarına yönelik başarı oranı bu beklentiyi karşılayabilecek durumda değildir. Araştırma başta personel yetersizliği olmak üzere, korunmaya muhtaç çocukların işe yerleştirilmelerini sağlayan 3413 sayılı Kanun'un olumsuz etkileri ve en önemlisi de değerler eğitimi noktasında yeterli bir eğitim ve öğretimin verilemediğinin altını çizmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yetiştirme Yurtları, Eğitim, Değerler Eğitimi

EDUCATION PROBLEMS OF ORPHANS- AN EVALUATION INTO VALUES EDUCATION

ABSTRACT

This article focuses on educational problems of children in orphanages. The study aims to find the causes of their problems in the area of education and in the light of these findings to offer solutions regarding the educational problems of these children. The data of the study were collected through questionnaires and interviews carried out with students, administrators, social workers, psychologists and teachers in Artvin Boys' Orphanage and Sabancı Girls' Orphanage. One of the main objectives of these institutions which have attracted great sensitivity from the state and society is raising individuals that are well-educated and beneficial to the society. However, the rate of educational success of the children in orphanages is not able to meet these expectations. This study underlines the lack of staff, the negative effects of Law No. 3413 that enables children in need of protection to get a job, and most importantly the inadequacy of education and training in values education.

Keywords: Orphanages, Education, Values Education

* Makalenin ilk şekli "Korunmaya Muhtaç Çocukların Eğitim Problemleri-Artvin Erkek ve Sabancı Kız Yetiştirme Yurdu Örneği" şeklinde 31 Mayıs - 02 Haziran 2012 tarihleri arasında yapılan Eğitim Odağında Artvin Sempozyumu'nda bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr., Ordu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi, mubakirci@hotmail.com

1. GİRİŞ

Korunmaya muhtaç çocukların tespiti, bakımı, eğitimi ve topluma yararlı kişiler olarak yetiştirilmesi savaşların yoğun olarak yaşandığı XIX. yüzyıldan beri dünyadaki birçok ülkenin gündemindedir. Ülkemizde de özellikle Osmanlı'nın son döneminde yaşanan savaşlar ve göçler neticesinde artan kimsesiz çocuklar ve bunlara bağlı suç oranlarındaki artış dönemin idarecilerini tedbirler almaya yöneltmiş ve II. Abdülhamid'in şahsi girişimleri ile kurulan Darülaceze başta olmak üzere Eytam Sandıkları, Mithatpaşa Islahhaneleri, Darüşşafaka, Hamidiye Etfal Hastanesi, Darüleytamlar, Darülhayr-ı Âli, Edirne Osmanlı Fakir Çocukları Yardım Cemiyet-i Hayriyesi, Topkapı Fukaraperver gibi cemiyetler kurulmuştur (Aytekin, 2006; Salim, 2011). Günümüzde ise bu görev Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Ebeveynlerden her ikisinin veya birisinin vefatı, terk edilme, yoksulluk, istismar gibi nedenlerden dolayı birçok çocuk ilgili kanunlara dayalı olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı yetiştirme yurtlarına yerleştirilmekte ve 18 yaşına veya özel durumlarda daha ileri yaşlara kadar bu kurumlarda kalmaktadır. Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü 81 ilde kendine bağlı kuruluşları ile korunmaya muhtaç çocuklara hizmet vermektedir. Yetiştirme yurtları 2828 numaralı Sosyal Hizmetler Kanunu'na göre 13-18 yaş arası korunmaya muhtaç çocukları korumak, bakmak ve bir iş veya meslek sahibi edilmeleri ve topluma yararlı kişiler olarak yetişmelerini sağlamakla görevli ve yükümlü olan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır.

Yetiştirme yurtlarındaki gençlerin nasıl yetiştirilmesi ve ne şekilde eğitim verilmesi gerektiği ilgili Kanun'da şöyle açıklanmıştır: “Korunmaya muhtaç çocukların Türk örf, âdet, inanç ve millî ahlakına sahip, kendisine güvenen, insan sevgi ve saygısıyla dolu, Atatürkçü düşünce ve Atatürk ilke ve inkılaplarına uygun olarak yetiştirilmeleri, bir iş ve meslek sahibi yapılmaları, koruma kararı kalktıktan sonra da toplum içinde izlenmeleri ve imkânlar ölçüsünde desteklenmeleri esastır.” Kanun'da da ifade edildiği gibi yetiştirme yurtlarında kalan çocukların topluma yararlı kişiler olarak yetiştirilmesi en başta iyi bir eğitim almalarını gerektirmektedir. Ancak ülkemizin on yıllardır devam eden eğitim problemleri düşünüldüğünde bu kurumlarda kalan çocukların içinde buldukları özel şartların da eklenmesiyle eğitim hayatlarına yönelik durumun çok daha olumsuz olduğu görülmektedir.

Korunmaya muhtaç çocuklarla ilgili olarak Osmanlı Dönemi'ndeki kurumların uygulamalarına baktığımızda da kimsesiz çocukların barındığı Darüleytamlarda daha çok meslek edinmeye yönelik verilen derslerin yanında birtakım değerleri kazandırmaya yönelik derslerin verildiğini de görmekteyiz. Bu dersler arasında çocukların terbiyelerine yardımcı olabilecek hikâyelerin yer aldığı “Terbiye-i sıbyâna müteallik şifahi bazı hikâyat-ı basite” dersi; inanç, ibadet ve ahlakla ilgili giriş bilgilerinin yer aldığı “İlmihâl” dersi; çocukların doğru söz söylemeye ve düşündüklerini ve bildiklerini mümkün mertebe sırasıyla sözlü olarak ifade edebilmelerine yönelik “Talim-i uslûbu tekellüm” dersi; ahlaka dair konuların yer aldığı “Kırâat” ve “Hitâbât-ı muntehabbe-i ahlakiye” gibi dersler yer almaktadır (Aytekin, 2006).

Yetiştirme yurtlarındaki çocukların eğitim hayatına yönelik yapılan araştırmalarda yurttaki öğrenciler, yurt personeli, okuldaki idareci ve öğretmenler tarafından dile getirilen genel problemlerin konu başlıklarını tespit etmek mümkündür. Örneğin Karabekir'in (2010) nitel araştırma yöntemi kullanarak Türkiye'nin 7 bölgesinde yetiştirme yurtlarında çalışmış ya da çalışmakta olan 24 sosyal hizmet uzmanı ile derinlemesine görüşmeler yaparak ortaya koyduğu çalışmasında, okulların yetiştirme yurdundaki gençleri almak istemedikleri; öğretmenlerin gençlere gereksiz yere kızdıkları veya gereksiz hoşgörü gösterdikleri; okulun yurttaki görevlilere, yurttakilerin de okuldaki öğretmenlere kızdıkları; çocukların yurtlu olduklarını mazeret olarak kullandıkları; yurttaki öğretmenlerin çocuklar için not istedikleri; bazı sağlık personelinin çocukların devamsızlık problemleri için sevk verdikleri; yurttaki öğretmenlerin veli toplantısına gitmedikleri gibi birçok problem başlığına yer verilmiştir. Ortaya konulan başlıkların hepsi yurt öğrencilerinin eğitim hayatına yönelik problemlerin ve ciddi bir akademik başarısızlığın varlığına işaret etmektedir. Bu durum, yurttardaki ders çalışma şartları, ders takviyeleri, etüt uygulamaları, personel durumu, 3413 sayılı yurt öğrencilerinin işe yerleştirilmesini sağlayan Kanun'un etkisi gibi konuları da gündeme getirmektedir.

Yurt öğrencilerinin eğitimde yaşadıkları olumsuzluk ve başarısızlık yurt personeliyle okul idaresi ve öğretmenleri arasında süregelen bir sorumluluk tartışmasını da beraberinde getirmiştir. Yurt personeli çocukların eğitimde yaşadıkları başarısızlıktan okulları sorumlu tutarken, okul ise problemin kaynağında yetiştirme kurumunun olduğunu düşünmektedir. Örneğin Karabekir'in (2010) yaptığı çalışmada yurt personelinin çocukların başarısızlığından okuldaki öğretmenleri sorumlu tuttukları görülmüştür. Konuyla ilgili yapılan birçok araştırmada da yurtlarla okullar arasında yeterli koordinasyon ve işbirliğinin olmadığına dikkat çekilmiştir. Örneğin Gözler'in (2007) Niğde ili Kız ve Erkek Yetiştirme Yurdunda kalan çocuklar içerisinde en az beş kez adı firar olayına karışan çocuklarla yüz yüze görüşmeler yaparak elde ettiği verilerde yurt ve okul yönetimleri arasındaki iletişim eksikliğinin çocukların devamsızlık yapmasına, dışarıda zararlı alışkanlıklar edinmesine ve yurttan firar etmesine neden olabildiği ve bu yüzden okul ile yurt arasındaki koordinasyonun güçlendirilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır.

Yetiştirme yurtlarında kalan çocukların eğitim problemlerine yönelik yapılan değerlendirmelerde öne çıkan konulardan biri de yurttardaki personel yetersizliğidir. Bu durum birçok olumsuzluğun yanında çocukların derslerine yardımcı olunamaması ve etüt uygulamalarının verimsizliği gibi birçok konuyla da irtibatlı bir problem olarak değerlendirilmektedir. Örneğin Gözler'in (2007: 159, 160) araştırmasında yetiştirme yurtlarında sosyal hizmet uzmanı ve diğer meslek elamanları sıkıntısının giderek arttığı; uzman personel yetersizliği nedeniyle hizmetlerin yeterince verilemediği ve bunun sonucunda çocuklara yeterli vakit ayrılmadığı için çocukların sorunlarıyla tek başına kaldıkları ifade edilmiştir. Dolayısıyla yurttardaki personel yetersizliği, öğrencilerin etüt saatlerinin verimsiz geçmesinden, grup sorumlularına düşen öğrenci sayısının fazla olmasına kadar birçok problemin temel nedeni olarak görülmüş ve yetiştirme yurtlarındaki gençlerin yaşamlarını daha sağlıklı ve güven verici bir ortamda sürdürebilmeleri için onlarla daha fazla ilgilenilecek, sorunlarına anında müdahale edebilecek, kendilerini ve sorunlarını rahatça anlatabilecekleri yeterli sayıda grup

öğretmeni, psikolog, psikolojik danışman, sosyal hizmet uzmanı, çocuk gelişimcisi, doktor ve hemşirenin bulunması gerektiği ifade edilmiştir (Karabekir, 2010: 215- 274)

Yetiştirme yurdundaki çocukların eğitim problemleriyle ilgili olarak ele alınan bir başka konu ise yetiştirme yurdunda kalan çocuklara iş imkanı sağlayan 3413 sayılı Kanun'dur. Özellikle sosyal hizmet uzmanları ve yurt idarecileri tarafından dile getirilen ve Bakanlık düzeyinde de birçok çalıştayda tartışma konusu olan bu kanunun çocukların eğitim hayatı üzerinde olumsuz etki yaptığı düşünülmektedir. Örneğin Karabekir'in (2010:214) yaptığı çalışmada sosyal hizmet uzmanlarının 3413 sayılı Kanun'un yetiştirme yurdunda kalan çocuklara iş garantisi sağlaması sebebiyle, çocukların okulda yeterli gayreti göstermedikleri ifade edilmiştir. Kaldı ki iyi bir eğitim verilemeyen yetiştirme yurdu öğrencilerinin devlet tarafından işe yerleştirilmesinin de kalıcı bir çözüm oluşturmadığı ve kişileri memnun edemediği görülmektedir. Örneğin Yıldız (2001) tarafından yetiştirme yurdundan işe yerleştirilen 20 kişi üzerinde yapılan araştırmada, araştırmaya katılanların %45'inin çalıştıkları işlerinden memnun olmadıkları tespit edilmiştir. Yapılan görüşmelerde işlerinden memnun olmama nedeni olarak birinci sırada ücret yetersizliği, ikinci sırada ise düz memur veya yardımcı hizmetler gibi unvansız görevlerde çalışmaları ile iş şartlarının iyi olmaması tespit edilmiştir. Karabekir'in (2010) yaptığı araştırmada da görüşme yapılan uzmanların çoğunluğu Kanun'la ilgili çekincelerini aktarmışlardır. Dolayısıyla yetiştirme yurdundaki çocukların iyi bir eğitim almaları sağlanamadığı sürece memnuniyetlerini sağlayabilecek işlere yerleştirilmeleri mümkün olmamaktadır.

Yetiştirme yurtlarında kalan çocukların eğitim hayatlarındaki başarısızlığın hem kaldıkları yurtların hem de gittikleri ilk ve orta öğretim kurumlarının kendilerine sağladıkları imkânlarla doğrudan ilgisi olduğu bir gerçektir. Yemeklerin kötü çıktığı, yatakhane şartlarının iyi olmadığı, kütüphane ve etüt salonlarının bulunmadığı, ısıtma probleminin yaşandığı, personelin yetersiz olduğu, yeterli temizliğin yapılmadığı bir yurt ortamından sağlıklı, huzurlu ve başarılı çocukların yetişmesi elbette beklenemez. Ancak yetiştirme yurtlarında kalan çocukların eğitim hayatlarındaki başarısızlığın ve yurt sonrası hayatlarındaki olumsuzlukların temel nedeninin fiziki ve maddi imkânsızlıklardan ziyade; 'öğrenme', 'sevgi', 'saygı', 'çalışkanlık', 'sorumluluk', 'dürüstlük', 'duyarlılık', 'yardımlaşma', 'hoşgörü', 'vatanseverlik' gibi en temel insani ve ahlaki değerlerin yeterince kazandırılmadığı olduğunu görmek gerekir. Örneğin Benli (1998) tarafından yetiştirme yurdu öğrencilerinin akademik başarısızlık nedenlerini konu alan ve 1996 - 1997 öğretim yılında, Eskişehir, Bilecik, Bursa, Kütahya ve Afyon illerindeki yetiştirme yurtlarında görev yapan 37 öğretmen ve bu yurtlarda kalan 129 öğrencinin yargısal verilerinin değerlendirilmesi ile gerçekleştirilen araştırmada ve Atli (2008) tarafından yapılan, Diyarbakır, Adıyaman, Gaziantep, Şanlıurfa, Van, Elazığ, Bingöl ve Malatya illerinde bulunan 11 çocuk yuvası ve 8 yetiştirme yurdunda çalışan 243 personelin empatik eğilim düzeylerinin incelendiği araştırmada da yetiştirme yurdu öğrencilerinin akademik başarısızlık nedenlerinin yurt ve okuldaki fiziki şartlardan çok kişisel kaynaklı ve duygusal yoksunluk olduğu ifade edilmiştir. Kaya (2003) tarafından yetiştirme yurdunda kalan 257 kız ve 563 erkek öğrenci olmak üzere toplam 820 genç üzerinde yapılan araştırmada da yetiştirme yurdunda kalan çocukların bireysel ve toplumsal gelişmelerini sağlayacak programların geliştirilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır.

Değerler, davranışlarımızı yargılamak ve hayattaki amacımızı seçerken başvurduğumuz; toplumsal olarak paylaşılan, amaçlarımızı ve davranışlarımızı belirlemede bize neyin doğru, neyin yanlış olduğunu söyleyen standartlardır. Başka bir deyişle değerler, toplum ya da sosyal bir grup tarafından önemli görülen ideal ve inançlardır. Bunlar genel olarak dürüstlük, çalışkanlık, diğerkâmlık, yiğitlik, yardımseverlik, hoşgörü, sevgi, saygı, alçak gönüllülük (tevazu), namus, sadakat, dayanışma, ahlaklılık gibi bilinen geleneksel/toplumsal değerlerdir (Doğan, 2004:236). Çocuğun hem sosyalleşme hem de dinî sosyalizasyon sürecinde ve toplumsal değerleri kazanmasında ailenin çok önemli bir rolünün olduğu bilinmektedir. Ailelerin bu sorumluluklarını yerine getiremedikleri, çocuklarıyla gereği gibi ilgilenemedikleri, toplumsal ve ahlaki değerleri yeterince aktaramadıkları ya da aile faktörünün devre dışı kaldığı durumlarda çocuğun sosyalleşmesinde, toplumsal ve ahlaki değerleri içselleştirip bir davranışa dönüştürmesinde sıkıntı yaşandığı bir gerçektir (Tezcan, 1979). Dolayısıyla bugün aileleriyle beraber büyüyen birçok çocuğun bile ahlaki ve kültürel değerleri kazanmasındaki olumsuz tablo göz önünde bulundurulduğunda, ailesinden kopuk olarak yurtda kalan çocukların bu değerleri benimsemesinde çok daha özel bir çabanın gösterilmesi gerektiği aşikârdır. Nitekim Balcı (1999) tarafından yetiştirme yurdunda ve ailesinin yanında kalan öğrencilerin kişisel ve sosyal uyum düzeylerinin okul başarılarına etkisinin incelendiği araştırmada yetiştirme yurdunda kalan ve ailesinin yanında kalan öğrencilerin okul başarı düzeyleri, aile ilişkileri, sosyal ilişkileri, kişisel uyum ve sosyal uyum düzeyleri yönünden farklılık gösterdiği ve aile yanındaki öğrencilerin daha yüksek uyum düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Şengül (2001) tarafından 2000 yılında Artvin Lisesi'nde okuyan 120 ve yetiştirme yurdunda kalan 84 öğrenci üzerinde yapılan araştırmada aileleriyle birlikte yaşayan ergenlerle yetiştirme yurtlarında kalan ergenlerin değer tercihleri karşılaştırılmış, benzerlikler ve farklılıklar tespit edilmeye çalışılmıştır. Öğrencilerden Rokeach'ın tanımladığı amaçsal ve araçsal değerlere ilişkin sıralama yapması istenmiştir. Araştırmada aileleriyle birlikte ve yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin ilk beş değer sıralamasında amaç değerlerde % 60, araç değerlerde % 40, son beş değer sıralamasında amaç değerler için % 20, araç değerler için % 20 benzerlik bulunmuştur. Amaç değerler ilk beş değer sıralamasında amaç değerler için % 40, araç değerler için % 60, son beş değer sıralamasında amaç değerler için % 80, araç değerler için % 180 oranında farklılaşma tespit edilmiştir. Öcal ve Kemerkeya'nın (2011) Aksaray ilinde kamu ve özel sektörde çalışan ve hayatının bir döneminde yetiştirme yurdunda kalmış 25 yetişkin üzerine yaptığı bir araştırmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Çalışmaya katılan yetişkinler tarafından yetiştirme yurtlardaki çocuklara devlet tarafından birçok imkânın sağlandığı, fakat sorumluluk duygusunun yeterince kazandırılmadığı vurgulanmıştır.

Benli (1998) tarafından yapılan araştırmada ise yetiştirme yurdu öğrencilerinin akademik başarısızlık nedenlerinin daha çok kişisel kaynaklı olduğu, akademik başarısızlık nedenlerinin yurtda kalan öğrencilerin cinsiyetine, öğrenim gördüğü okul düzeyine ve yurtda kaldıkları süreye göre pek çok değişken açısından farklılık göstermediği ortaya konulmuştur. Ayrıca Demirtaş'ın (2009) çocuk yuvasında kalan korunmaya muhtaç çocukların değer eğitiminde yaratıcı dramaya dayalı olarak hazırlanmış olan değer eğitimi programının etkililiğini saptamaya yönelik yaptığı araştırmada da konunun önemine dikkat çekilmiş ve farklı düzeylerdeki okullar ve kurum bakımı altındaki çocuklar için değerler eğitimi programlarının hazırlanması,

uygulanması ve değerler eğitimi konusunda daha kapsamlı deneysel ve betimsel araştırmaların yapılması gereğine işaret edilmiştir.

Araştırma konumuz olan yetiştirme yurtlarında kalan çocukların eğitim problemi sadece ülkemizin değil dünyadaki birçok ülkenin karşı karşıya olduğu bir problemdir. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nin çeşitli eyaletlerinde faaliyet gösteren ve temel amacı hükümet ve sivil toplum liderlerine adalet ve güvenlik sistemlerini geliştirmek için araştırma, uygulama projeleri ve teknik yardım sağlamayı amaç edinen Vera Institute of Justice, 2004 yılında yetiştirme yurtlarında kalan çocukların eğitim problemleriyle ilgili bir araştırma yayımlamıştır. Bu araştırmada yetiştirme yurtlarında kalan çocukların eğitim hayatları ve bu alanda yaşanacak problemlerin çocukların yetiştirme yurdu sonrasındaki hayatlarını etkileyen en önemli faktör olduğu ifade edilmiştir. Araştırmada koruma altındaki çocukların eğitim alanında oldukça büyük problemler yaşadıkları, diğer öğrencilere göre daha fazla devamsızlık yaptıkları, akademik başarılarının daha düşük olduğu, daha fazla disiplin problemleri yaşadıkları, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerinin bu durumun yeterince farkında olmadıkları belirtilmiştir (Vera Institute of Justice, 2004). Amerika Birleşik Devletlerinde yapılan başka bir araştırmada da korunmaya muhtaç çocukların yaşlarına oranla akademik başarılarının daha düşük olduğu tespit edilmiştir (Christian, 2003). Kaliforniya Üniversitesi Sosyal Hizmetler Araştırma Merkezi tarafından yapılan araştırmada da korunmaya muhtaç çocukların akademik başarılarının düşüklüğüne dikkat çekilmiş ve bu başarısızlığın giderilmesinde çocukların bakımlarını üstlenen kurumla gittikleri okulların iş birliğinin gerekli olduğu vurgulanmıştır (Choice ve diğerleri 2001).

1.1. Problem Durumu

Bu araştırmada, Artvin Erkek ve Sabancı Kız Yetiştirme Yurdunda kalan öğrencilerin eğitim hayatlarındaki problemler araştırılmıştır. Ancak şunu ifade etmek gerekir ki bu araştırmada yetiştirme yurdu öğrencilerinin eğitim problemlerinin gittikleri okullardaki idareci ve öğretmenler tarafından nasıl değerlendirildiğine yer verilmemiş; problem sadece yurt personeli ve öğrencilerle yapılan anket ve mülakat verileriyle ele alınmıştır. Ancak anket ve mülakat formlarının hazırlığı öncesinde yurt öğrencilerinin gittikleri okullardaki bazı idareci ve öğretmenlerle ön görüşmeler yapılmıştır.

1.1.1.Alt Problemler

Yetiştirme yurdunda kalan çocukların okul ve yurtlarındaki öğretmen, idareci ve arkadaşlarıyla ilişkileri nasıldır?

Yetiştirme yurdunda kalan çocukların ders verimliliklerini arttırmak için yurt ortamında ne tür uygulamalar yapılmaktadır?

Koruma altındaki çocukların işe yerleştirilmelerini sağlayan 3413 sayılı Kanun çocukların eğitim hayatını nasıl etkilemektedir?

Yetiştirme yurdunda yeterli miktarda meslek elemanı (psikolog, sosyolog, sosyal hizmet uzmanı, öğretmen, hemşire vb.) istihdam edilmekte midir?

Yetiştirme yurdunda kalan çocukların eğitim motivasyonları ve topluma faydalı birer birey olmalarında oldukça önemli olan 'öğrenme', 'sevgi', 'saygı', 'çalışkanlık',

‘sorumluluk’, ‘dürüstlük’, ‘duyarlılık’, ‘yardımlaşma’, ‘hoşgörü’, ‘vatanseverlik’ gibi ‘değerler eğitimi’ ile ilgili yeterli miktarda ders ve uygulama yapılabilmekte midir?

1.2. Amaç ve Önem

Araştırmanın amacı yetiştirme yurtlarında kalan çocukların eğitim alanında yaşadıkları problemlerin nedenlerini belirlemek ve çözüm önerilerinde bulunmaktır. Araştırma bulgularının hem Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’ndaki çalışmalara hem de diğer yetiştirme yurtlarında kalan öğrencilerin benzer problemlerinin çözümüne katkı sunması hedeflenmektedir.

2011 yılı Aralık ayı itibarıyla 52 tane Erkek Yetiştirme Yurtlarında toplam 2.777; 37 tane Kız Yetiştirme Yurtlarında da toplam 1.565 çocuk kalmaktadır (http://www.cocuk Hizmetleri.gov.tr/upload/Node/10542/files/2011_Aralik_Istatistikleri.pdf, 06.01.2014). Yetiştirme yurtlarında kalan bu çocukların yaş aralığının 13-18 olduğu düşünüldüğünde kalan çocukların büyük bir kısmı öğrencidir. Dolayısıyla araştırma, yüzlerce yetiştirme yurdu öğrencisinin eğitim problemlerine katkı sağlayabilmesi bakımından önem arz etmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Model

Araştırmanın kavramsal çerçevesinin belirlenmesi ve verilerin değerlendirilmesinde sosyolojinin hâkim paradigmalarından biri olan yapısal işlevsel yaklaşımın genel ilkeleri göz önünde bulundurulmuştur. Bu yaklaşımda yetiştirme yurtlarında kalan öğrencilerin eğitim hayatlarıyla ilgili problemlerin, kurum içi ve dışı başka faktörlerin de göz önüne alınarak ele alınması gerektiği varsayılmaktadır.

Araştırmada Artvin Erkek ve Sabancı Kız Yetiştirme Yurdu’nda kalan öğrencilerin eğitim hayatına yönelik problemler saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın modeli survey (genel tarama) modeli olarak nitelenebilir. Genel tarama modeli; çok sayıda elemanlardan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan oluşan bir grup üzerinde yapılan tarama çalışmasıdır. Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaç edinen araştırmalar için uygun bir modeldir (Karasar, 2006).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Artvin Erkek ve Sabancı Kız Yetiştirme Yurdu’nda Şubat 2012 tarihi itibarıyla kalan öğrenci ve yurt personelinin tümüdür. Yetiştirme yurdunda toplam 43 çocuk kalmaktadır. Anket uygulaması 24’ü kız, 15’i erkek olmak üzere toplamda 39 öğrenciye uygulanmıştır. Ankete katılan öğrencilerin 13’ü ilköğretim, 26’sı ortaöğretim öğrencisidir. Anket uygulaması kız ve erkek binalarında ayrı olarak yapılmış ve anketlerin doldurulmasından sonra öğrencilerin hem ankette yer alan konularla hem de kendilerinin dile getirdiği problemlerle ilgili notlar alınmıştır. Yurt personeliyle sadece mülakat gerçekleştirilmiştir. Mülakata katılan yurt personeli içerisinde psikolog, öğretmen, din görevlisi, idareci ve üç sosyal hizmet uzmanı yer almaktadır. Yetiştirme yurdunda gerçekleştirilen anket ve mülakat uygulaması dışında araştırma öncesinde ve sonrasında yurt öğrencilerinin yoğun olarak gittikleri okulların idareci ve öğretmenlerinden birkaçıyla da konuyla ilgili görüşmeler yapılmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları ve İstatistiksel Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak mülakat ve anket tekniği kullanılmıştır. Toplam yirmi bir sorunun yer aldığı anket sadece öğrencilere uygulanmıştır (Ek 1). Anket uygulaması sonrasında söz almak isteyen öğrencilerin dile getirdiği konular ve problemler not alınmıştır. Yurt personeline ise 'Biçimsel Mülakat' türü olarak nitelendirilen, daha önceden belirlenmiş standardize soru setinden oluşan bir mülakat uygulanmıştır (Ek 2). Anket ve mülakat soruları araştırma öncesinde öğrencilerin yoğun olarak gittikleri okulların idareci ve öğretmenlerinden bazılarıyla ve yurt personeliyle yapılan görüşmeler başta olmak üzere, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalıştaylarından, sosyal hizmet uzmanlarının yetiştirme yurdu çocuklarına yönelik tartışmalar yürüttüğü forumlardan, basından ve konuyla ilgili yapılan çalışmalardan elde edilen veriler ışığında oluşturulan problemler göz önüne alınarak hazırlanmıştır.

Anket verilerin analizinde basit yüzde ve frekans dağılımları, aritmetik ortalama ve bağımlı-bağımsız değişkenler arasında çapraz tablolar (ki-kare) kullanılmıştır.

3. BULGULAR ve YORUM

3.1. Cinsiyet Durumuna Göre Araştırmaya Katılan Öğrenciler

Artvin Erkek ve Sabancı Kız Yetiştirme Yurdu'nda kalan kız ve erkekler etüt ve yatakhane kısımları ayrı olmak üzere aynı binayı kullanmaktadırlar. Ankete katılan öğrencilerin cinsiyet durumu şöyledir:

Cinsiyet	Katılımcı Sayısı	Yüzde (%)
Kız	24	61.5
Erkek	15	38.5
Toplam	39	100.0

24'ü kız, 15'i erkek olmak üzere toplamda 39 kişiye anket uygulanmıştır.

3.2. Öğretim Programına Göre Araştırmaya Katılan Öğrenciler

Yetiştirme yurdunda kalan öğrencilerin gittikleri öğretim programına göre dağılımları şu şekildedir:

Okul	Katılımcı Sayısı	Yüzde (%)
İlköğretim	13	33.3
Ortaöğretim	26	66.7
Toplam	39	100.0

Katılımcıların % 33,3'ü ilköğretim, % 66,7'si ortaöğretim öğrencisidir. Yetiştirme yurtlarında kalma yaş aralığı 13-18 olduğu için ilköğretim öğrencilerinin oranı daha düşüktür.

3.3. Mülakata Katılan Yurt Personeli

Yetiştirme yurtlarında idareci ve sosyal hizmet uzmanlarının yanında başta psikolog olmak üzere sürekli ya da kısmi zamanlı olarak görev yapan öğretmenler, din görevlisi ve sosyolog bulunmaktadır. Artvin Erkek ve Sabancı Kız Yetiştirme Yurdu'nda görev yapan personel dağılımı şu şekildedir:

Tablo 3.	
<i>Mülakata Katılan Yurt Personeli</i>	
Görevi	Katılımcı Sayısı
Sosyal Hizmet Uzmanı	3
Psikolog	1
Öğretmen	1
Din Görevlisi	1
İdareci	1
Toplam	7

Mülakata katılan yurt personelinden 3'ü sosyal hizmet uzmanı, 1'i psikolog, 1'i öğretmen, 1'i din görevlisi, 1'i idarecidir.

3.4. Okul Memnuniyeti

Öğrencilerin okudukları öğretim programına ve cinsiyete göre okullarından memnuniyet oranları şu şekildedir:

Tablo 4.				
<i>Öğretim Programına Göre Okul Memnuniyeti</i>				
Öğretim Programı	Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
İlköğretim	9	0	4	13
	69.2%	.0%	30.8%	100.0%
Ortaöğretim	14	5	7	26
	53.8%	19.2%	26.9%	100.0%
Toplam	23	5	11	39
	59.0%	12.8%	28.2%	100.0%
$X^2= 2.89$	Sd:2	p=0.23	p>0.05	

Genel olarak bakıldığında öğrencilerin % 59'u okulundan memnundur. Okulundan memnun olamayan öğrencilerin oranı ise % 12,8'dir. İlköğretim öğrencilerinin % 69,2'si, ortaöğretim öğrencilerinin de % 53,8'i okulundan memnun olduklarını ifade etmiştir.

Tablo 5.
Cinsiyete Göre Okul Memnuniyeti

Cinsiyet	Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
Kız	16	4	4	24
	66.7%	16.7%	16.7%	100.0%
Erkek	7	1	7	15
	46.7%	6.7%	46.7%	100.0%
Toplam	23	5	11	39
	59.0%	12.8%	28.2%	100.0%
$X^2= 4.29$		Sd:2	p=0.11	p>0.05

Okulundan memnun olan kız öğrencilerin oranı % 66,7 iken, erkek öğrencilerin oranı % 46,7'dir.

Yurt personeliyle yapılan mülakatta da öğrencilerin okul memnuniyetlerinin genel olarak iyi olduğu, ancak okullardan en fazla şikâyetin öğrencilerin ders başarılarının düşük olması ve devamsızlıklarla ilgili olduğu ifade edilmiştir.

3.5. Okulda Kimlerle Problem Yaşadığı

Birçok öğrenci çeşitli sebeplerden dolayı okulunda problem yaşamaktadır. Yetiştirme yurdunda kalan öğrencilerin hem okudukları öğretim programı hem de cinsiyet bakımından okullarında kimlerle problem yaşadıkları belirlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 6.
Öğretim Programına Göre Okulda Kimlerle Problem Yaşadığı

Öğretim Programı	Problem yaşamıyor mu	Dersime giren öğretmenlerle	Okuldaki öğretmenlerle	Okuldaki idarecilerle	Sınıftaki arkadaşlarla	Okuldaki öğrencilerle	Okulda herkesle	Toplam
İlköğretim	4	1	1	0	1	3	2	12
	33.3%	8.3%	8.3%	.0%	8.3%	25.0%	16.7%	100.0%
Ortaöğretim	11	1	1	1	7	1	3	25
	44.0%	4.0%	4.0%	4.0%	28.0%	4.0%	12.0%	100.0%
Toplam	15	2	2	1	8	4	5	37
	40.5%	5.4%	5.4%	2.7%	21.6%	10.8%	13.5%	100.0%
$X^2=6.15$		Sd:6	p=0.40			p>0.05		

Okulunda problem yaşamayan öğrencilerin oranı % 40'tır. İlköğretim öğrencilerinin % 33,3'ü, ortaöğretim öğrencilerinin % 44'ü okullarında herhangi bir problem yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Sınıftaki arkadaşlarıyla problem yaşayan ilköğretim öğrencilerinin oranı % 8,3; ortaöğretim öğrencilerinin oranı ise % 28'dir.

Okuldaki öğrencilerle problem yaşadığını söyleyen ilköğretim öğrencilerinin oranı % 25 iken, bu oran ortaöğretim öğrencilerinde % 4'tür.

Tablo 7.
Cinsiyete Göre Okulda Kimlerle Problem Yaşandığı

Cinsiyet	Problem yaşamıyor mu	Dersime giren öğretmenlerle	Okuldaki öğretmenlerle	Okuldaki idarecilerle	Sınıftaki arkadaşlarıyla	Okuldaki öğrencilerle	Okulda herkesle	Toplam
Kız	8	2	1	0	5	3	3	22
	36.4%	9.1%	4.5%	.0%	22.7%	13.6%	13.6%	100.0%
Erkek	7	0	1	1	3	1	2	15
	46.7%	.0%	6.7%	6.7%	20.0%	6.7%	13.3%	100.0%
Toplam	15	2	2	1	8	4	5	37
	40.5%	5.4%	5.4%	2.7%	21.6%	10.8%	13.5%	100.0%
$X^2=3.57$		Sd:6		p=0.73		p>0.05		

Cinsiyete göre kızların % 36,4'ü; erkeklerin de % 46,7'si okulunda problem yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Sınıftaki arkadaşlarıyla problem yaşayan kız öğrencilerin oranı % 22,7, erkek öğrencilerin oranı ise % 20'dir.

3.6. Okulda Öğretmenle İlişkiler

Öğretmenlerin öğrencilerle kurdukları ilişki biçimleri birçok şekilde tanımlanabilir. Bu çalışmada 'demokratik ve arkadaşça' ve 'baskı ve otoriteye dayalı' şeklinde iki tanımlama esas alınmıştır. Yurtta kalan öğrencilerin okullarında öğretmenleriyle olan ilişki biçimleri hem öğretim programı hem de cinsiyet bakımından şu şekildedir:

Tablo 8.
Öğretim Programına Göre Okulda Öğretmenlerle İlişkiler

Öğretim Programı	Demokratik ve arkadaşça	Baskı ve otoriteye dayalı	Toplam
İlköğretim	11	2	13
	84.6%	15.4%	100.0%
Ortaöğretim	19	5	24
	79.2%	20.8%	100.0%
Toplam	30	7	37
	81.1%	18.9%	100.0%
$X^2= 0.16$		Sd:1	p=0.68
p>0.05			

Öğrencilerin % 81,1'i öğretmenleriyle ilişkilerini 'demokratik ve arkadaşça' olarak nitelendirmiştir. Öğretmenleriyle ilişkilerini 'demokratik ve arkadaşça' olarak nitelendiren ilköğretim öğrencilerinin oranı % 84,6 iken, ortaöğretim öğrencilerin oranı % 79,2'dir.

Tablo 9.			
<i>Cinsiyete Göre Okulda Öğretmenlerle İlişkiler</i>			
Cinsiyet Demokratik ve arkadaşça Baskı ve otoriteye dayalı Toplam			
Kız	18	5	23
	78.3%	21.7%	100.0%
Erkek	12	2	14
	85.7%	14.3%	100.0%
Toplam	30	7	37
	81.1%	18.9%	100.0%
$X^2= 0.31$	Sd:1	p=0.57	p>0.05

Kız öğrencilerin % 78,3'ü öğretmenleriyle ilişkilerini 'demokratik ve arkadaşça' olarak nitelendirirken, bu oran erkek öğrencilerde % 85,7'dir.

3.7. Yurttaki Öğretmenlerle İlişkiler

Yurtta görev yapan öğretmenlerle olan ilişkiler de aynı şekilde okullarındaki öğretmenlerle olan ilişki biçimlerine göre ölçülmüştür.

Tablo 10.			
<i>Öğretim Programına Göre Yurtta Öğretmenlerle İlişkiler</i>			
Öğretim Programı Demokratik ve arkadaşça Baskı ve otoriteye dayalı Toplam			
İlköğretim	13	0	13
	100.0%	.0%	100.0%
Ortaöğretim	20	5	25
	80.0%	20.0%	100.0%
Toplam	33	5	38
	86.8%	13.2%	100.0%
$X^2= 2.99$	Sd:1	p=0.08	p>0.05

Öğrencilerin % 86,8'i yurttaki öğretmenleriyle ilişkilerini 'demokratik ve arkadaşça' olarak nitelendirmiştir. Yurttaki öğretmenleriyle ilişkilerini 'demokratik ve arkadaşça' olarak nitelendiren ilköğretim öğrencilerinin oranı % 100 iken, ortaöğretim öğrencilerin oranı % 80'dir.

Tablo 11.*Cinsiyete Göre Yurtta Öğretmenlerle İlişkiler*

Cinsiyet Demokratik ve arkadaşça Baskı ve otoriteye dayalı Toplam			
Kız	22	2	24
	91.7%	8.3%	100.0%
Erkek	11	3	14
	78.6%	21.4%	100.0%
Toplam	33	5	38
	86.8%	13.2%	100.0%
$X^2= 1.32$	Sd:1	p=0.24	p>0.05

Kız öğrencilerin % 91,7'si yurttaki öğretmenleriyle ilişkilerini 'demokratik ve arkadaşça' olarak nitelendirirken, bu oran erkek öğrencilerde % 78,6'dır.

3.8. Yurttaki İdarecilerle İlişkiler

Yurtta kalan öğrencilerin yurt idarecileriyle olan ilişki biçimleri de okullarındaki yurttaki öğretmenleriyle olan ilişki biçimleriyle ölçülmüştür.

Tablo 12.*Öğretim Programına Göre Yurttaki İdarecilerle İlişkiler*

Öğretim Programı Demokratik ve arkadaşça Baskı ve otoriteye dayalı Toplam			
İlköğretim	10	3	13
	76.9%	23.1%	100.0%
Ortaöğretim	21	4	25
	84.0%	16.0%	100.0%
Toplam	31	7	38
	81.6%	18.4%	100.0%
$X^2= 0.28$	Sd:1	p=0.59	p>0.05

Öğrencilerin % 81,6'sı yurttaki idarecilerle ilişkilerini 'demokratik ve arkadaşça' olarak nitelendirmiştir. Yurttaki idarecilerle ilişkilerini 'demokratik ve arkadaşça' olarak nitelendiren ilköğretim öğrencilerinin oranı % 76,9 iken, ortaöğretim öğrencilerin oranı % 84'tür.

Tablo 13.*Cinsiyete Göre Yurttaki İdarecilerle İlişkiler*

Cinsiyet Demokratik ve arkadaşça Baskı ve otoriteye dayalı Toplam			
Kız	22	2	24
	91.7%	8.3%	100.0%
Erkek	9	5	14
	64.3%	35.7%	100.0%
Toplam	31	7	38
	81.6%	18.4%	100.0%
$X^2= 4.41$	Sd:1	p=0.03	p<0.05

Kız öğrencilerin % 91,7'si yurttaki idarecilerle ilişkilerini 'demokratik ve arkadaşça' olarak nitelendirirken, bu oran erkek öğrencilerde % 64,3'tür. Yurttaki idarecilerle ilişkilerini 'baskı ve otoriteye dayalı' olarak nitelendiren erkek öğrencilerin oranı daha yüksektir. Cinsiyetler arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Kız öğrencilerin yurt disiplinine uymada erkek öğrencilere göre daha uyumlu olduğu; bu durumun yurttaki idarecilerin erkek öğrencilere karşı daha otoriter davranmasına yol açtığı ve bu durumun erkek öğrenciler tarafından 'baskı' olarak algılandığı düşünülebilir.

3.9. Eğitim Problemlerini Okuldaki Öğretmenlerle Paylaşma

Yurttaki kalan öğrencilerin eğitim alanında yaşadıkları problemleri okuldaki öğretmenle paylaşıp paylaşmadıkları eğitimle ilgili problemlerin tespit edilmesinde oldukça önem arz etmektedir. Bu sebeple öğrencilerin hem öğretim programları hem de cinsiyet bakımından eğitimle ilgili problemlerini okuldaki öğretmenleriyle paylaşma oranları ölçülmeye çalışılmıştır.

Tablo 14.*Öğretim Programına Göre Eğitim Problemlerini Okuldaki Öğretmenlerle Paylaşma*

Öğretim Programı	Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
İlköğretim	8	1	4	13
	61.5%	7.7%	30.8%	100.0%
Ortaöğretim	10	9	7	26
	38.5%	34.6%	26.9%	100.0%
Toplam	18	10	11	39
	46.2%	25.6%	28.2%	100.0%
$X^2= 3.49$	Sd:2	p=0.17	p>0.05	

Öğrencilerin % 46,2'si okulla veya dersleriyle ilgili problemlerini çekinmeden okuldaki öğretmenleriyle paylaşabildiğini ifade etmiştir. Okulla veya dersleriyle ilgili

problemlerini çekinmeden okuldaki öğretmenleriyle paylaşabildiğini söyleyen ilköğretim öğrencilerinin oranı % 61,5 iken, ortaöğretim öğrencilerinin oranı % 38,5'tir.

Tablo 15. *Cinsiyete Göre Eğitim Problemlerini Okuldaki Öğretmenlerle Paylaşma*

Cinsiyet	Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
Kız	10	7	7	24
	41.7%	29.2%	29.2%	100.0%
Erkek	8	3	4	15
	53.3%	20.0%	26.7%	100.0%
Toplam	18	10	11	39
	46.2%	25.6%	28.2%	100.0%
$X^2=0.59$	Sd:2		$p=0.74$	$p>0.05$

Okulla veya dersleriyle ilgili problemlerini çekinmeden okuldaki öğretmenleriyle paylaşabildiğini söyleyen kız öğrencilerinin oranı % 41,7 iken, erkek öğrencilerinin oranı % 53,3'tür.

3.10. Eğitim Problemlerini Yurttaki Öğretmenlerle Paylaşma

Öğrencilerin eğitim alanında yaşadıkları problemleri yurttaki öğretmenleriyle paylaşıp paylaşmadıkları öğretim programları ve cinsiyet bağlamında ölçülmeye çalışılmıştır.

Tablo 16. *Öğretim Programına Göre Eğitim Problemlerini Yurttaki Öğretmenlerle Paylaşma*

Öğretim Programı	Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
İlköğretim	9	1	3	13
	69.2%	7.7%	23.1%	100.0%
Ortaöğretim	15	5	6	26
	57.7%	19.2%	23.1%	100.0%
Toplam	24	6	9	39
	61.5%	15.4%	23.1%	100.0%
$X^2=0.93$	Sd:2		$p=0.62$	$p>0.05$

Öğrencilerin % 61,5'i okulla ve ya dersleriyle ilgili problemlerini çekinmeden yurttaki öğretmenleriyle paylaşabildiğini ifade etmiştir. Okulla veya dersleriyle ilgili problemlerini çekinmeden yurttaki öğretmenleriyle paylaşabildiğini söyleyen ilköğretim öğrencilerinin oranı % 69,2 iken, ortaöğretim öğrencilerinin oranı % 57,7'dir.

Tablo 17. *Cinsiyete Göre Eğitim Problemlerini Yurttaki Öğretmenlerle Paylaşma*

Cinsiyet	Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
Kız	13	6	5	24
	54.2%	25.0%	20.8%	100.0%
Erkek	11	0	4	15
	73.3%	.0%	26.7%	100.0%
Toplam	24	6	9	39
	61.5%	15.4%	23.1%	100.0%
$X^2= 4.43$	Sd:2		$p=0.1$	$p>0.05$

Okulla veya dersleriyle ilgili problemlerini çekinmeden yurttaki öğretmenleriyle paylaşabildiğini söyleyen kız öğrencilerinin oranı % 54,2 iken, bu oran erkek öğrencilerde % 73,3'tür. Eğitim problemlerini yurttaki öğretmenlerle paylaşmada cinsiyet bakımından anlamlı bir ilişki vardır.

Kız öğrencilerin eğitim problemlerini yurttaki öğretmenlerle paylaşmada çekingen davranmalarında yurttaki bayan öğretmen olmayışının etkili olduğu düşünülebilir. Ancak genel olarak bakıldığında kızların okul memnuniyetinin erkeklerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Okulundan memnun olan kız öğrencilerin oranı % 66,7 iken, bu oran erkeklerde % 46,7'dir (Tablo 5). Buna göre kız öğrencilerin eğitim problemlerinin daha az olduğu ve bu yüzden paylaşımında az olduğu söylenebilir.

3.11. Eğitim Problemlerini Yurttaki İdarecilerle Paylaşma

Öğrencilerin eğitim alanında yaşadıkları problemleri yurttaki idarecilerle paylaşmaları ayrıca önem arz etmektedir. Çünkü karşılaşılan problemlerin idareciler tarafından bilinmesi; millî eğitim müdürlüğü, valilik ve bakanlık düzeyinde atılması gereken birçok adımın atılmasında etkili olabilmektedir. Bu sebeple öğrencilerin hem öğretim programları hem de cinsiyet bakımından eğitimle ilgili problemlerini yurttaki idarecilerle paylaşma oranları ölçülmeye çalışılmıştır.

Tablo 18. *Öğretim Programına Göre Eğitim Problemlerini Yurttaki İdarecilerle Paylaşma*

Öğretim Programı	Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
İlköğretim	8	1	4	13
	61.5%	7.7%	30.8%	100.0%
Ortaöğretim	11	8	7	26
	42.3%	30.8%	26.9%	100.0%
Toplam	19	9	11	39
	48.7%	23.1%	28.2%	100.0%
$X^2= 2.70$	Sd:2		$p=0.25$	$p>0.05$

Öğrencilerin % 48,7'si okulla veya dersleriyle ilgili problemlerini çekinmeden yurttaki idarecilerle paylaşabildiğini ifade etmiştir. Okulla ve ya dersleriyle ilgili problemlerini çekinmeden yurttaki idarecilerle paylaşabildiğini söyleyen ilköğretim öğrencilerinin oranı % 61,5 iken, ortaöğretim öğrencilerinin oranı % 42,3'tür.

Tablo 19. Cinsiyete Göre Eğitim Problemlerini Yurttaki İdarecilerle Paylaşma

Cinsiyet	Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
Kız	12	5	7	24
	50.0%	20.8%	29.2%	100.0%
Erkek	7	4	4	15
	46.7%	26.7%	26.7%	100.0%
Toplam	19	9	11	39
	48.7%	23.1%	28.2%	100.0%
$X^2= 0.17$	Sd:2		$p=0.91$	$p>0.05$

Okulla ve ya dersleriyle ilgili problemlerini çekinmeden yurttaki idarecilerle paylaşabildiğini söyleyen kız öğrencilerinin oranı % 50 iken, erkek öğrencilerinin oranı % 46,7'dir.

3.12. Yurttaki Etüt (ders çalışma) Saatleri

Yetiştirme yurtlarında genellikle cuma ve cumartesi günleri dışında her akşam belirli bir saat etüt uygulaması yapılmaktadır. Bu uygulamayla öğrencilerin düzenli ders çalışmaları sağlanmaya çalışılmaktadır. Etüt uygulaması kız ve erkek öğrencilerin kendi binalarında ayrı olarak yapılmaktadır. Öğrencilerin yapılan bu etüt uygulamasından öğretim programları ve cinsiyet olarak memnuniyetleri şu şekildedir:

Tablo 20. Öğretim Programına Göre Yurttaki Etüt (ders çalışma) Saatleri Verimliliği

Öğretim Programı	Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
İlköğretim	4	7	2	13
	30.8%	53.8%	15.4%	100.0%
Ortaöğretim	17	9	0	26
	65.4%	34.6%	.0%	100.0%
Toplam	21	16	2	39
	53.8%	41.0%	5.1%	100.0%
$X^2= 6.71$	Sd:2		$p=0.03$	$p<0.05$

Öğrencilerin % 53,8'i yurttaki etüt (ders çalışma) saatlerinin verimli olduğunu ifade etmiştir. Yurttaki etüt (ders çalışma) saatlerinin verimli olduğunu söyleyen ilköğretim öğrencilerinin oranı % 30,8 iken, ortaöğretim öğrencilerinin oranı % 65,4'tür. Etüt programının verimli olmadığını düşünen ilköğretim öğrencilerinin oranı % 53,8'dir. Etüt saatlerinin verimliliği konusunda öğretim programları bakımından anlamlı bir ilişki

vardır. Buna göre etüt saatlerinin verimli olduğunu düşünen ortaöğretim öğrencilerinin oranı ilköğretim öğrencilerine göre oldukça yüksektir.

Tablo 21. *Cinsiyete Göre Yurttaki Etüt (ders çalışma) Saatleri Verimliliği*

Cinsiyet	Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
Kız	19	4	1	24
	79.2%	16.7%	4.2%	100.0%
Erkek	2	12	1	15
	13.3%	80.0%	6.7%	100.0%
Toplam	21	16	2	39
	53.8%	41.0%	5.1%	100.0%
$X^2= 16.56$	Sd:2		$p=0.000$	$p>0.05$

Yurttaki etüt (ders çalışma) saatlerinin verimli olduğunu söyleyen kız öğrencilerinin oranı % 79,2 iken, erkek öğrencilerinin oranı % 13,3'tür. Kız öğrenciler büyük oranda yurttaki etüt (ders çalışma) saatlerinin verimli olduğunu düşünürken, erkek öğrenciler tersini düşünmektedir. Etüt saatlerinin verimliliği konusunda cinsiyet bakımından anlamlı bir farklılık vardır.

Yurt personeli etüt için fiziki ortamın uygun olduğunu, ancak etüt saatlerinde yeterli öğretmen bulundurmanın her zaman mümkün olmadığını ve genellikle bir nöbetçi yatılı belletmen öğretmenin gözetiminde etütlerin yapıldığını ifade etmişlerdir. İlköğretim öğrencilerinin ve erkek öğrencilerin etütlerin verimli olmadığını düşünmelerinin en önemli sebeplerinden birinin gözetmen öğretmen eksikliği olduğu düşünülebilir. Gözetmen öğretmenin bulunmadığı etüt salonlarında gürültü ve disiplinsizlik oluştuğu ve bu durumun ilköğretim öğrencilerinde ve erkek öğrencilerde verimliliğe dair olumsuz kanaatin oluşmasına sebep olduğu; kız öğrencilerin ise etüt disiplinini sağlamada daha başarılı oldukları, bunun da memnuniyeti arttırdığı düşünülebilir. Gözler'in (2007) çalışmasında da yetiştirme yurtlarında uzman personel yetersizliğinin birçok hizmetlerin aksamasına neden olduğu ifade edilmiştir.

3.13. Yurtta Sözel veya Sayısal Alanlarda Derslerin Verilmesi

Öğrencilerin başarılarında okul dışı ders takviyelerinin önemli olduğu bilinmektedir. Yurt öğrencilerinin de yurtta ders takviyelerinin yapılmasına yönelik talepleri öğretim programları ve cinsiyet bağlamında ölçülmeye çalışılmıştır.

Tablo 22. Öğretim Programına Göre Yurtta Sözel veya Sayısal Alanlarda Derslerin Verilmesi

Öğretim Programı	Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
İlköğretim	10	1	2	13
	76.9%	7.7%	15.4%	100.0%
Ortaöğretim	20	1	5	26
	76.9%	3.8%	19.2%	100.0%
Toplam	30	2	7	39
	76.9%	5.1%	17.9%	100.0%
$X^2= 0.32$	Sd:2		p=0.85	p>0.05

İlköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin % 76,9'u yurtta sözel veya sayısal alanlarda derslerin verilmesinin faydalı olacağını ifade etmiştir.

Tablo 23. Cinsiyete Göre Yurtta Sözel veya Sayısal Alanlarda Derslerin Verilmesi

Cinsiyet	Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
Kız	19	1	4	24
	79.2%	4.2%	16.7%	100.0%
Erkek	11	1	3	15
	73.3%	6.7%	20.0%	100.0%
Toplam	30	2	7	39
	76.9%	5.1%	17.9%	100.0%
$X^2= 0.21$	Sd:2		p=0.9	p>0.05

Yurtta sözel veya sayısal alanlarda derslerin verilmesinin faydalı olacağını ifade eden kız öğrencilerinin oranı % 79,2 iken, erkek öğrencilerinin oranı % 73,3'tür.

3.14. Dershane İmkânı Sağlanması

Son yıllarda yetiştirme yurtlarında kalan öğrencilere sağlanan dershane imkânı artmıştır. Yurt idarecileriyle yaptığımız görüşmelerde isteyen her öğrenciye dershane imkânının sağlandığı ifade edilmiştir. Yurtta kalan öğrencilerin kendilerine sağlanan dershane imkânını yeterli bulup bulmadıkları öğretim programları ve cinsiyet bağlamında ölçülmeye çalışılmıştır.

Tablo 24. Öğretim Programına Göre Dershane İmkânı Sağlanması

Öğretim Programı	Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
İlköğretim	13	0	0	13
	100.0%	.0%	.0%	100.0%
Ortaöğretim	14	6	6	26
	53.8%	23.1%	23.1%	100.0%
Toplam	27	6	6	39
	69.2%	15.4%	15.4%	100.0%
$X^2= 8.66$	Sd:2	p=0.01		p<0.05

Öğrencilerin % 69,2'si yurttan kalan öğrencilere sağlanan dersane imkânının yeterli olduğunu ifade etmiştir. Dershane imkânının yeterli olduğunu söyleyen ilköğretim öğrencilerinin oranı % 100 iken, ortaöğretim öğrencilerinin oranı % 53,8'dir. Dershane imkânının yeterliliği konusunda öğretim programları bakımından anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre ortaöğretim öğrencileri ilköğretim öğrencilerine göre kendilerine sağlanan dersane imkânının yeterli olmadığını düşünmektedir.

Ortaöğretimde okuyan yurt öğrencilerinin ilköğretim öğrencilerine göre birçok konuda farklı tutuma sahip oldukları görülmektedir. Örneğin ilköğretim öğrencilerinin % 69,2'si okulundan memnun iken bu oran ortaöğretim öğrencilerinde % 53,8'dir (Tablo 4). Okulla veya dersleriyle ilgili problemlerini çekinmeden okuldaki öğretmenleriyle paylaşabildiğini söyleyen ilköğretim öğrencilerinin oranı % 61,5 iken, ortaöğretim öğrencilerinin oranı % 38,5'tir (Tablo 14). Okulla veya dersleriyle ilgili problemlerini çekinmeden yurttaki idarecilerle paylaşabildiğini söyleyen ilköğretim öğrencilerinin oranı % 61,5 iken, bu oran ortaöğretim öğrencilerinde % 42,3'tür (Tablo 18). Dolayısıyla dershaneye gitmek isteyen her öğrenciye sağlanan bir imkândan istemeleri durumunda yararlanabilecek olan ortaöğretim öğrencilerinin dersane imkânını yeterli bulmamasının, bu konudaki bir bilgi eksikliğinden ya da yukarıda örneklediğimiz konularda olduğu gibi ilköğretim öğrencilerine oranla eğitimle ilgili taleplerini ve problemlerini paylaşmada daha isteksiz ve çekingen olmalarından kaynaklandığı düşünülebilir.

Tablo 25. Cinsiyete Göre Dershane İmkânı Sağlanması

Cinsiyet	Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
Kız	17	3	4	24
	70.8%	12.5%	16.7%	100.0%
Erkek	10	3	2	15
	66.7%	20.0%	13.3%	100.0%
Toplam	27	6	6	39
	69.2%	15.4%	15.4%	100.0%
$X^2= 0.42$	Sd:2	p=0.8		p>0.05

Dershane imkânlarının yeterli olduğunu söyleyen kız öğrencilerinin oranı % 70,8 iken, ortaöğretim öğrencilerinin oranı % 66,7'dir.

3.15. Özel Okula Gitme İmkânı Sağlanması

Okullarda başarılı olan öğrencilere özel okula gitme imkânı sağlanmasının eğitim hayatlarına olumlu katkı sağlayıp sağlamayacağı öğretim programları ve cinsiyet bakımından şu şekildedir:

Öğretim Programı	Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
İlköğretim	9	1	3	13
	69.2%	7.7%	23.1%	100.0%
Ortaöğretim	18	2	4	24
	75.0%	8.3%	16.7%	100.0%
Toplam	27	3	7	37
	73.0%	8.1%	18.9%	100.0%
$X^2= 2.22$	Sd:2		p=0.89	p>0.05

Öğrencilerin % 73'ü yurtda kalan öğrencilerden başarılı olanlara özel okula gitme imkânı sağlanmasının öğrencilerin eğitim hayatına olumlu etki yapacağını ifade etmiştir. İlköğretim öğrencilerinin % 69,2'si öğrencilerden başarılı olanlara özel okula gitme imkânı sağlanmasının öğrencilerin eğitim hayatına olumlu etki yapacağını düşünürken, bu oran ortaöğretim öğrencilerinde % 75'tir.

Cinsiyet	Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
Kız	18	2	4	24
	75.0%	8.3%	16.7%	100.0%
Erkek	9	1	3	13
	69.2%	7.7%	23.1%	100.0%
Toplam	27	3	7	37
	73.0%	8.1%	18.9%	100.0%
$X^2= 0.22$	Sd:2		p=0.89	p>0.05

Kız öğrencilerin % 75'i yurtda kalan öğrencilerden başarılı olanlara özel okula gitme imkânı sağlanmasının öğrencilerin eğitim hayatına olumlu etki yapacağını ifade ederken, bu oran erkeklerde % 69,2'dir.

3.16. Koruma Altındaki Çocukların İşe Yerleştirilmelerini Sağlayan 3413 Sayılı Kanunun Eğitim Hayatına Etkisi

Öğrencilerin koruma altındaki çocukların işe yerleştirilmelerini sağlayan 3413 sayılı Kanun'un eğitim hayatlarına yönelik olumsuz etkisi konusundaki görüşleri, öğretim programları ve cinsiyet bakımından ölçülmeye çalışılmıştır.

Tablo 28. Öğretim Programına Göre 3413 Sayılı Kanunun Eğitim Hayatına Etkisi

Öğretim Programı	Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
İlköğretim	2	9	2	13
	15.4%	69.2%	15.4%	100.0%
Ortaöğretim	2	19	5	26
	7.7%	73.1%	19.2%	100.0%
Toplam	4	28	7	39
	10.3%	71.8%	17.9%	100.0%
$X^2 = 0.58$	Sd:2	p=0.74		p>0.05

Öğrencilerin % 71,8'i, 3413 sayılı Kanun'un çocukların eğitim hayatına olumsuz etki yapmadığı kanaatindedir. İlköğretim öğrencilerinin % 69,2'si koruma altındaki çocukların işe yerleştirilmelerini sağlayan 3413 sayılı Kanun'un, çocukların eğitim hayatına olumsuz etki yapmadığını düşünürken, bu oran ortaöğretim öğrencilerinde % 73,1'dir.

Tablo 29. Cinsiyete Göre 3413 Sayılı Kanunun Eğitim Hayatına Etkisi

Cinsiyet	Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
Kız	1	18	5	24
	4.2%	75.0%	20.8%	100.0%
Erkek	3	10	2	15
	20.0%	66.7%	13.3%	100.0%
Toplam	4	28	7	39
	10.3%	71.8%	17.9%	100.0%
$X^2 = 2.63$	Sd:2	p=0.26		p>0.05

Kız öğrencilerin % 75'i, erkek öğrencilerin de % 66,7'si, 3413 sayılı Kanun'un çocukların eğitim hayatına olumsuz etki yapmadığını düşünmektedir.

Yetiştirme yurdunda 18 yaşını doldurup ilköğretim diplomasına sahip her çocuk 3413 sayılı işe yerleştirme kanunundan yararlanabilmektedir. Yurtta kalan öğrencilerle anket uygulaması sonrasında yaptığımız görüşmelerde bütün öğrencilerin bu Kanun'dan haberdar oldukları ve devletin kendilerini işe yerleştirme zorunluluğu olduğunu ifade ettikleri tespit edilmiştir. Yurt personeliyle yaptığımız görüşmelerde çocukların eğitim hayatlarına yönelik en olumsuz etkinin söz konusu Kanun'dan kaynaklandığı ifade

edilmiştir. Ancak yurtda kalan öğrencilerin çoğunluğu 3413 sayılı Kanun'un eğitim hayatlarına olumsuz etki yapmadığını düşünmektedir. Yurt personelinin aksine, öğrencilerin kendilerine iş garantisi sağlayan bir uygulamanın eğitim hayatlarına olumsuz etki yapmadığını düşünmeleri şaşırtıcı bir durum değildir. Kaldı ki yurt personeli de işe yerleştirme konusunda devlet desteğinin olması gerektiğini ifade etmekte, ancak mevcut uygulamanın çocukları tembelliğe sevk ettiğini düşünmektedir. Karabekir (2010) ve Yıldız'ın (2001) çalışmalarında da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır.

3.17. Öğrencilerin Sevip Sevmediği Dersler

Öğrencilerin ankette yer alan sevip sevmedikleri derslere yönelik sorulara verdikleri cevaplarda genel olarak sözel dersleri daha çok sevdikleri, sayısal dersleri ise daha az sevdikleri görülmüştür. Öğrenciler sevmedikleri dersleri sevmeme gerekçesi olarak da 'anlamadığım için' cevabını vermişlerdir.

3.18. 'Değerler Eğitimi' ne Yönelik Ders ve Uygulamalar

Yurttaki idareci, psikolog, öğretmen ve sosyal hizmet uzmanlarıyla yaptığımız görüşmelerde, yurtda kalan çocuklara yönelik 'öğrenme', 'sevgi', 'saygı', 'çalışkanlık', 'sorumluluk', 'dürüstlük', 'duyarlılık', 'yardımlaşma', 'hoşgörü', 'vatanseverlik' gibi 'değerler eğitimi' ile ilgili ders ve uygulamaların yapılıp yapılamadığı şeklindeki soruya, özel olarak bu yönde bir ders, uygulama ve programın olmadığı ifade edilmiştir.

Araştırmanın giriş kısmında da ifade edildiği gibi insani ve ahlaki değerlerin kazanılmasında en önemli kurumun aile olduğu bilinmektedir. Yetiştirme yurdunda kalan çocukların büyük çoğunluğu için aile mahrumiyeti söz konusudur. Bu durumda insani ve ahlaki değerlerin kazandırılmasında yetiştirme yurdu ve okul faktörü daha ön plana çıkmaktadır. Burada esas sorumluluğun, çocukların zamanlarının çoğunu geçirdikleri, bütün ihtiyaçlarının karşılandığı ve âdeta aileleri konumunda olan yetiştirme yurtlarında olduğunu belirtmek gerekir. Dolayısıyla insani ve ahlaki değerlerin kazandırılmasında ders, uygulama ve program geliştirme durumunda olan yetiştirme yurtlarıdır. Nitekim Şengül'ün (2001) araştırmasında da yetiştirme yurdu ile ailesi yanında kalan öğrencilerin karşılaştırılmasında amaç ve araç değerler sıralamasında farklılıklar tespit edilmiş ve Balcı (1999) tarafından yapılan araştırmada da yetiştirme yurdu ile ailesi yanında kalan öğrencilerin okul başarı düzeyleri, aile ilişkileri, sosyal ilişkileri, kişisel uyum ve sosyal uyum düzeyleri yönünden farklılık gösterdiği ve aile yanındaki öğrencilerin daha yüksek uyum düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca Benli (1998), Kaya (2003), Atli (2008), Öcal ve Kemer kaya'nın (2011) yaptığı çalışmalarda da yetiştirme yurdundaki öğrencilere yönelik değerlerle ilgili ders, uygulama ve programların geliştirilmesi ve uygulanması konusu dile getirilmiş; eğitim ve iş hayatında yaşadıkları problemlerin temelinde başta çalışma ve sorumluluk gibi değerler olmak üzere birtakım insani değerlerin kazandırılmamış olduğu vurgulanmıştır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğrencilerin çoğunluğunun okulundan memnun olduğu anlaşılmaktadır. Okulundan memnun olmayan öğrencilerin oranı oldukça düşüktür. Çocukların; okullarındaki öğretmen, idareci ve arkadaşlarıyla ilgili kayda değer problemler yaşamadıkları anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu okuldaki öğretmen ve idarecilerle olan ilişkilerinin “demokratik ve arkadaşça” olduğunu ifade etmiştir. Yine öğrencilerin büyük bir kısmı yurttaki öğretmenlerle ilişkilerini “demokratik ve arkadaşça” olarak tanımlarken, idarecilerle olan ilişkilerini ‘baskı ve otoriteye dayalı’ olarak nitelendiren erkek öğrencilerin oranı daha yüksek çıkmıştır.

Öğrencilerin çoğunun eğitim hayatlarıyla ilgili problemlerini okullarındaki öğretmen ve idarecilerle çekinmeden paylaşabildikleri anlaşılmaktadır. Çocukların çoğunluğunun eğitim problemlerini yurtlarındaki idarecilerle paylaşabildiği, ancak eğitim problemlerini yurttaki öğretmenlerle paylaşabilen kız öğrencilerin oranının daha düşük olduğu görülmektedir.

Yurtta kalan öğrencilere yurt ortamında yeterli miktarda ders desteği sağlanamadığı, çocukların ders çalışmalarına yönelik etüt uygulamasının verimli olmadığı ve bu durumun çocukların eğitimini olumsuz etkilediği anlaşılmaktadır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu yurtta sözel veya sayısal alanlarda derslerin verilmesinin faydalı olacağını düşünmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu kendilerine yurt idaresi tarafından sağlanan derslane imkânının yeterli olduğu kanaatindedir.

Öğrencilerin büyük çoğunluğu koruma altındaki çocukların işe yerleştirilmelerini sağlayan 3413 sayılı Kanun’un çocukların eğitim hayatına olumsuz etki yapmadığını düşünmektedir. Ancak yurt personeliyle yapılan mülakatta çocukların eğitim hayatına olumsuz etki yapan en önemli faktörlerden birinin 3413 sayılı Kanun olduğu ifade edilmiştir. Yetiştirme yurtlarında kalan çocukların mağduriyetini gidermeye yönelik uygulanan bu Kanun’un, çocukların eğitim hayatlarına ve sorumluluk sahibi birer birey olarak yetişmelerine yönelik olumsuz etkilerinin giderilmesi için akademik çalışmaların yapılarak ilgili Kanun’un yeniden düzenlenmesi faydalı olacaktır.

Artvin İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü ile Artvin Çoruh Üniversitesi arasında yapılacak bir protokolle, üniversite bünyesindeki sosyoloji, din kültürü, sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenliği bölümleri başta olmak üzere staj veya gönüllülük şeklinde bu bölümlerin öğretim üyeleri ve son sınıf öğrencilerinden yurttaki çocukların eğitimi için istifade edilebilir. Böyle bir uygulama daha sonra bu kurumlarda görev yapmak isteyen öğrenciler için de önemli bir tecrübe ve katkı sağlayacaktır.

Öğrencilerin gittikleri okullardaki idareci ve rehberlik birimiyle kurum arasındaki koordinasyonun beklenen düzeyde olmadığı; çocukların eğitim başarılarının yükseltilmesi için okul ve yurt arasındaki koordinasyonun güçlendirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çocukların hayatları boyunca kendilerine yol gösterecek insani ve ahlaki değerlerin benimsetilmesi ve bir davranışa dönüştürülmesiyle ilgili bilimsel ve pedagojik çalıştaylar yapmalı, 2007 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı ile yaptığı ikili protokolü pratiğe geçirmeli, bunun yanında üniversiteler başta olmak üzere başka kurumları da bu konunun çözüm ortağı hâline getirmeli ve kısaca “değerler eğitimi”ne yönelik ders ve uygulamalara yer vermelidir.

KAYNAKLAR

- Atli, A. (2008). *Çocuk Yuvaları ve Yetiştirme Yurtlarında Çalışan Personelin Empatik Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Aytekin, H. (2006). *1914-1924 Yılları Arasında Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Eğitimleri*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Balcı, T. (1999). *Yetiştirme Yurdu ile Ailesi Yanında Kalan Öğrencilerin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerinin Okul Başarılarına Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Benli, T. (1998). *Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Akademik Başarısızlık Nedenlerine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Choice, P. ve diğerleri (2001). “Education for Foster Children: Removing Barriers to Academic Success”, Education for Foster Children. 24.01.2014 tarihinde <http://cssr.berkeley.edu/pdfs/educf27.pdf> sitesinden alınmıştır.
- Christian, S. (2003). “Educating Children in Foster Care”. National Conference of State Legislatures, 24.01.2014 tarihinde <http://www.ncsl.org/Portals/1/documents/cyf/cpieducate.pdf>, sitesinden alınmıştır.
- Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü. 01.02.2012 tarihinde http://www.cocukhizmetleri.gov.tr/upload/Node/10542/files/2011_Aralik_Ist_atistikleri.pdf, sitesinden alınmıştır.
- Demirtaş, S. (2009). *Çocuk Yuvasında Kalan Korunmaya Muhtaç Çocukların Değer Eğitimde Yaratıcı Dramanın Etkililiği*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Doğan, İ. (2004). *Sosyoloji, Kavramlar ve Sorunlar*. Ankara.
- Gözler, M. F. (2007). *Yetiştirme Yurdunda Kalan Çocuklarda Firar ve Nedenleri*, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Karabekir, H. M. (2010). *Yetiştirme Yurtları Örneğinde Sosyal Hizmet Uzmanlarının Sosyal Hizmet Değerlerini Mesleki Uygulamalarına Aktarışı*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara.
- Kaya, S. (2003). *Yetiştirme Yurdundaki Gençlerin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimi ve Etkinliklerinin Sosyalleşmeye Etkisi*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öcal, A. & Kemerkaya, G. (2011). Yetiştirme Yurdunda Kalmış Yetişkinlerin Devlet ve Vatandaşlık Algıları Üzerine Nitel Bir Araştırma. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 63-82.

- Salim, M. (2011). *Geçmişten Günümüze Türkiye’de Çocuk Koruma Politikaları ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Şengül, N. (2001). *Aileleriyle Birlikte Yaşayan Ergenlerle Yetiştirme Yurtlarında Kalan Ergenlerin Değer Tercihlerinin Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Tezcan, M. (1979). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 12(1).
- Vera Institute of Justice (2004). “Foster children and education: How you can create a positive educational experience for the foster child.” 14.10.2013 tarihinde http://www.vera.org/sites/default/files/resources/downloads/Foster_children.pdf sitesinden alınmıştır.
- Yıldız, H. (2001). *Yetiştirme Yurtlarından Ayrılanların İş Hayatında Karşılaştıkları Sorunlar*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Ek 2: Mülakat Formu

MÜLAKAT FORMU

(İdareci, Sosyal Hizmet Uzmanı, Öğretmen, Psikolog, Sosyolog için)

**“KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUKLARIN EĞİTİM PROBLEMLERİ
- ARTVİN ERKEK VE SABANCI KIZ YETİŞTİRME YURDU ÖRNEĞİ”** isimli alan çalışmasına kaynak oluşturması için hazırlanmış mülakat formu soruları.

Yrd. Doç. Dr. Mustafa BAKIRCI

Artvin Çoruh Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi

OLGUSAL DURUM

1. Göreviniz:

EĞİTİM PROBLEMLERİ

2. Artvin Erkek ve Sabancı Kız Yetiştirme Yurdu'na öğrencilerden intikal eden eğitim problemleri ve idarenin problemlerin çözümlerine yönelik uygulamalar nelerdir?
3. Artvin Erkek ve Sabancı Kız Yetiştirme Yurdu'na okullardan öğrencilerle ilgili intikal eden problemler ve problemlerin çözümlerine yönelik uygulamalar nelerdir?
4. Artvin Erkek ve Sabancı Kız Yetiştirme Yurdu'ndaki öğrencilerin ders çalışma ortamları ve etüt uygulamaları nasıldır?
5. Artvin Erkek ve Sabancı Kız Yetiştirme Yurdu'nda kalan öğrencilerin kurum içinde ve dershanelerden destek alma durumları nedir?
6. Artvin Erkek ve Sabancı Kız Yetiştirme Yurdu'nda kalan öğrencilere yönelik 'öğrenme', 'sevgi', 'saygı', 'çalışkanlık', 'sorumluluk', 'dürüstlük', 'duyarlılık', 'yardımlaşma', 'hoşgörü', 'vatanseverlik' gibi 'Değerler Eğitimi' ile ilgili yeterli miktarda ders ve uygulama yapılabilmekte midir?
7. Artvin Erkek ve Sabancı Kız Yetiştirme Yurdu'nda kalan öğrencilerin okul ve eğitim hayatıyla ilgili temel problemlerle ilgili eklemek istediğiniz hususlar nelerdir?

EXTENDED ABSTRACT

In our country, the process of taking care of children who are in need of protection is carried out by Child Services General Management and Ministry of Family and Social Policies. According to the Social Services Law no 2828, these institutions are boarding social service organizations which are responsible for and in charge of protecting, providing a profession, taking care of the children who are between the ages of 13 and 18 and also making them beneficial to society. Child Service General Management is serving with its affiliated organizations in 81 provinces for children in need of protection.

In order for children who stay in orphanages to be beneficial to society, they must in the first place receive decent education. However, considering the long-standing educational problems of our country and special conditions of these children, it can be seen that their educational status is not pleasing and satisfying.

In this research, the problems of children who stay in Artvin Male and Sabancı Female Orphanage are examined. However, in this research the evaluations of administrators and teacher in the schools to which children go are not included; the problems were detected just upon the questionnaires and interviews conducted with the students and dormitory staffs. Nevertheless, before the preparation of questionnaire and interview forms, particular administrators and teachers of the schools, to which dormitory students go were, interviewed in advance (or pre-interviewed)

The answers, which are looked for in this research, are below:

How is the relationship of students who stay in orphanage with their teachers, administrators and friends?

What kinds of practices are performed in dormitory environment in order to improve the educational status of the students?

How does the Law no 3413, which is related to providing for profession for children under protection, affect the educational life of children?

Is the number of professionals (psychologist, sociologist, social service expert, teacher, nurse etc) employed in the orphanage sufficient?

Is the number of courses and practices regarding 'value education' such as 'learning', 'love', 'respect', 'industriousness', 'responsibility', 'honesty', 'understanding', 'sharing', 'tolerance' and "patriotism", which are of vital importance for students who stay in orphanages to become beneficial to society and their educational motivation, sufficient?

The aim of the research is to find the educational problems of children who stay in the orphanages and to produce solutions for these problems. It has been targeted that the research findings are beneficial not only to the works of Ministry of Family and Social Policies but also to the process of solving the same problems of students who stay in different orphanages.

During the determination of conceptual framework of the research and the evaluation of findings, general principles of structural-functionalist approach, which is one of the dominant paradigms of sociology, have been taken into consideration. It has been assumed that during the evaluation of educational problems of students, who stay in orphanages, it is necessary to take intra-agency and extra-agency factors into consideration. The model of research can be described as survey model.

Target population of the study is all dormitory staffs and students who stay in Artvin Male and Sabancı Female Orphanage during the time of February 2012. Forty-three children stay in orphanage. Twenty-four female and fifteen male students participated in the questionnaire. Thirteen of the students have been going primary school and twenty-six of them have been going secondary school. The questionnaire was conducted in male and female dormitories separately and notes about the issues in the questionnaire and other problems were taken. Just interview was made with dormitory

staffs. Psychologist, teacher, religious official, administrator and three social service experts are included in this dormitory staffs. Apart from the questionnaire and interview practices, some administrators and teachers of the schools, which most children go, were contacted and asked several questions about the issue before and after the research.

In the research, interview and questionnaire technique were used as a data collection tool. Questionnaire that contains twenty-one questions was only conducted with the students. After questionnaire, issues and problems, which were discussed by students, were noted and an interview, which was described as 'Formal interview' and contained a set of standardized questions, which had been set before, was applied to the dormitory staff. The questions used in questionnaires and interviews were prepared according to the meetings and discussions done with particular people included in dormitory staff, administration and teaching staff of the schools that students preferred at most, workshops organized by Ministry of Family and Social Policies, forums in which social service experts carry out studies aimed at the children in orphanages, press and data obtained by the studies on this issue.

In the analysis of questionnaire data, simple percentage and frequency distributions, arithmetic averages and crosstabs between dependent and independent variables (chi-square) were used.

The results of the study:

It is seen that most of the students are satisfied with the school they go. The percentage of the students who are not happy at his/her school is really low. Students do not have a problem with the administrators and teachers of the school or their friends.

Most of the students have stated that their friendship with teachers and administrators at the school is 'democratic and friendly'. Although most of the students define their relationships with the teachers at the dormitory as 'democratic and friendly', the percentage of the male students who describe their relationships with administrators as 'oppressive and strict' was quite high.

It is seen that students can share their problems regarding the education in school with teachers and administrators intrepidly. Most of the students can share their problems with administrators of the dorm but the percentage of the female students who can share their problems with the teachers at the dormitory is lower.

It is observed that students staying at dormitory cannot sufficiently benefit from the lessons, study times are not efficient and this situation affects the education of students negatively. Most of the students think that if verbal and math lessons are given in the dormitory that will be very helpful. Most of the students think that classroom opportunity offered by dormitory administration is sufficient.

Most of the students think that the law no. 3413, which provides employment for the students under the protection, does not affect education life of the students negatively. However, in the interview with dormitory staff, it has been stated that one of the most

important factors, which affect students' education life, is the law no. 3413. In order to remove negative effects of this law, which is implemented to relief the students staying in the orphanages, on their education life and growing up as a responsible individual, academic studies should be carried out and the law no. 3413 should be amended.

With a protocol, which will be signed between Artvin Provincial Department of Social Services and Artvin Çoruh University, especially such departments as sociology, religious culture, social studies and classroom teaching within the university will be active in the education of the students staying in dormitory. These students will be able to benefit from the academic members and last grade students of these departments in the form of internship and voluntariness. Such an application will contribute to the students who want to work in these organizations as well.

It is seen that coordination between the administrative and guidance unit in the schools is not sufficient; coordination between the school and the dormitory should be reinforced in order to enhance the success of the children.

The Ministry of Family and Social Policies should carry out scientific and pedagogic workshops to help the students adopt humanistic and moral values, which will guide them for the life. Also it should put the bilateral protocol signed with Religious Affairs Administration in 2007 into action, make other organizations -especially universities- solution partners of this issue and in short, should allow for lessons and practices aimed at 'value education'.